

Област Пазарджик

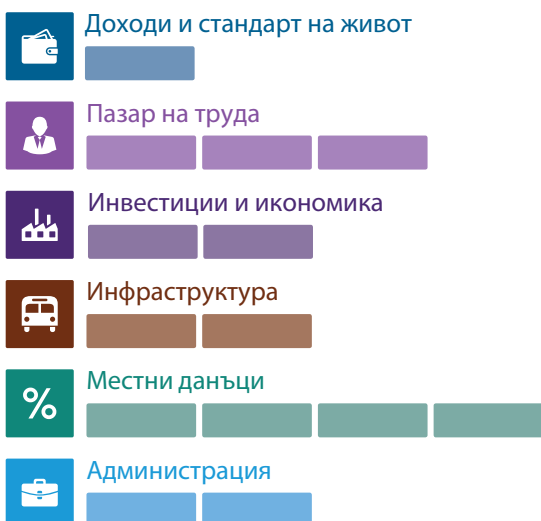
► Население (2018)	256 722
► Територия (кв.км)	4456,9
► Брой на населените места	117
► Дял на населението в градовете (%)	63

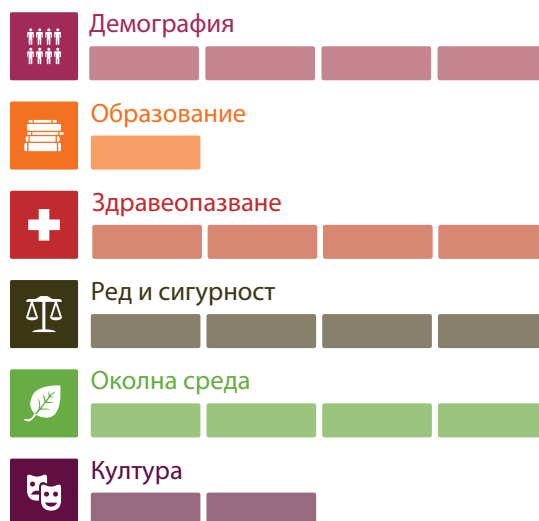
Икономиката на Пазарджик изостава чувствително в сравнение с останалите области – много по-ниски БВП на човек от населението и заплати, съчетани с ниски доходи на домакинствата и високи нива на бедност и материални лишения. Безработицата е относително ниска, но същото се отнася и за заетостта на трудоспособното население, което означава, че значителна част от него остава изцяло извън пазара на труда. Това е до голяма степен резултат от слабото образование и липсата на умения у немалка част от населението. Произведената продукция в областта е почти два пъти по-ниска от средната за страната, като същото важи и за инвестиционната дейност на компаниите. При усвояването на средствата от европейските фондове Пазарджик също се справя по-зле от повечето области. Въпреки магистралата, която я пресича, качеството на инфраструктурната свързаност и гъстотата на пътната мрежа остават незадоволителни. През последните години има подобрения в оценките на предоставяните административни услуги, но качеството им остава ниско.

Демографските тенденции в Пазарджик, подобно на останалата част от страната, остават негативни. В областта няма висши учебни заведения, а в основното и средното образование има значителни трудности при обхващането на децата в училищна възраст. Делът на отпадналите от училище е значителен, както и този на повтарящите годината ученици. Достъпът до здравеопазване не е особено затруднен и заболяемостта като цяло е ниска, но повод за притеснение е високата детска смъртност в областта. Пазарджик има една от най-бързите правораздавателни системи в страната въпреки високата натовареност на съда, а разкриваемостта на престъпленията е висока. През последните години се наблюдава значителен спад на генерираните битови отпадъци, но достъпът до канализационни услуги, свързани с пречиствателни станции, остава ограничен. Най-активната част от културния живот на областта са музеите, а посещенията в библиотеките са два пъти под средното за страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ■■■

Доходи и стандарт на живот ■■

Пазарджишка област остава много назад в икономическото си развитие на фона на повечето други области в България. През 2017 г. БВП на човек от населението е бил 8123 лв. – близо два пъти по-малко от средните за страната 14 280 лв., а и ръстът му през последните години е чувствително по-бавен от този на България като цяло, особено на фона на близките области София и Пловдив. Слабото икономическо развитие очаквано се отразява и върху по-ниските заплати в областта – 9468 лв. брутно средно годишно възнаграждение на човек на фона на средно за страната 12 448 лв.

Доходите на домакинствата също са значително под средните за страната – през 2017 г. достигат 4592 лв. средно на лице от домакинство, с 1000 лв. (22%) под равнището на показателя за България. Почти една трета от населението на Пазарджик живее в материални лишения, а под линията на бедността са цели 41%, което е почти двойно над средното за страната.

Пазар на труда ■■■■

През 2018 г. безработицата в Пазарджик е 4,7%, малко под средните за България 5,3%, като подобно на по-голямата част от страната тя постепенно намалява през последните години. Това обаче е съпроводено с относително ниска обща икономическа активност на населението, а коефициентът на заетост за групата в активна възраст е едва 63,8%.

Най-видимият проблем на работната сила в областта е много ниският дял на активното население с висше образование – едва 17,8%, което е около две трети от средното за страната. За сметка на това делът на тези с основно и по-ниско образование (23,8%) е над средния. Коефициентът на демографско заместване на възрастовите групи, които навлизат (15–19-годишните) и напускат (60–64-годишните) трудоспособното население, също е над средния за страната, което показва малко по-добра способност на работната сила да възстановява числеността си.

Инвестиции и икономика ■■■

По-слабото икономическо развитие на област Пазарджик личи в произведената в нея продукция – през 2017 г. тя е била 13 152 лв./човек на фона на 23 764 лв./човек средно за страната. За сметка на това производството расте малко по-бързо – със 76% за десетилетие спрямо средно 64%, отчасти благодарение на ниската база. Броят на регистрираните в областта предприятия също е относително нисък – 44 нефинансови компании на 1000 души от населението.

Областта не се радва на особено активна инвестиционна дейност. Разходите за придобиване на ДМА през 2017 г. са били 1654 лв./човек – около две трети от средното, но пък с тенденция към нарастване. Пазарджик е и сред области-

те с най-слабо усвояване на европейски средства, като към средата на 2019 г. те възлизат на малко над 1000 лв./човек. Размерът на ПЧИ също е под средния за страната – 1950 лв./човек към края на 2017 г.

Инфраструктура ■■■

Въпреки че през областта минава най-дългата автомагистрала в страната, като цяло инфраструктурата ѝ остава слабо развита. Причина за това са най-вече ниският дял на магистралите и първокласните пътища в пътната ѝ мрежа (15,1%) и цялостната гъстота на пътищата (16,3 км/100 кв. км от територията), които са чувствително под средните за страната. Поради географското си разположение областта има силно развита железопътна мрежа с гъстота от 4,2 км/100 кв.км площ спрямо 3,6 км/100 кв.км средно за страната.

Качеството на пътната мрежа, измерено чрез дяла на пътищата с настилка в добро състояние, е близо до средното за страната – 41,1% през 2018 г., но постепенно намалява през последните години след пика от 52% през 2015 г. Проникването на широколентов интернет постепенно се увеличава, като по последни данни обхваща около две трети от областта.

Местни данъци ■■■■

Данъчната среда в областта е сред най-благоприятните в страната, като повечето данъчни ставки са под средните стойности. Средният годишен данък за таксиметров превоз на всички общини в Пазарджик е на минималното равнище – 300 лв. Патентният данък за търговия на дребно – 8,94 лв./кв.м годишно, е чувствително по-нисък спрямо средното за страната (12,94 лв.). По-нисък е и средният данък върху леките автомобили – 1,13 лв./кВт, както и този върху нежилищните имоти на юридическите лица – 1,80‰. Единственият данък над средния е този за прехвърляне на собственост – 2,74%.

Администрация ■■■

На фона на значителния ръст на обхвата на кадастралната карта в цялата страна темповете на подобрене в област Пазарджик изостават, а покритието ѝ остава ниско – 57,2%. Оценката на предоставяните услуги на едно гише е 2,68 от 5,00, а на електронно управление в общините в областта – 2,81 от 5,00. Що се отнася до прозрачността на администрацията, Рейтингът на ПДИ я оценява на 68% – под средното за страната, но пък се наблюдава значително подобрене спрямо предишните години.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Пазарджик е сред областите с естествен прираст над средния за България (–5,6‰ през 2018 г.), който е сравнително стабилен през последните години и варира около 5–6‰. Нетната миграция, изразена чрез коефициента на механичен прираст, също е отрицателна (–4,1‰ през 2018 г.), като двата индикатора говорят за чувствителен спад на населението в близко бъдеще.

Област Пазарджик е относително по-слабо урбанизирана спрямо повечето области, като през 2018 г. в градовете живеят 63% спрямо 74% средно за страната. За сметка на това гъстотата на урбанизираните територии е сравнително висока – 2113 души/кв.км в сравнение с 1526 души/кв.км средно за страната.

Образование ■■■■■

Въпреки значителните подобрения през последните години училищното образование в областта среща значителни трудности при обхващането на децата, като през 2018 г. едва 82,5% на възраст за прогимназиалната фаза на образование са били записани в училище на фона на 87% средно за страната. Ниското записване може частично да обясни и големия брой учители – 92 на 1000 ученици спрямо 84 в страната.

Проблеми има и със задържането на учениците в образователната система – през 2017 г. делът на отпадналите от основното и средното образование е 5,29%, или над три четвърти над средното за страната. По-висок е и делът на учениците, повтаряли годината – 1,17%. На фона на останалите данни резултатите на учениците на зрелостните изпити са по-добри от очакваното – средната оценка по БЕЛ за учебната 2018/2019 г. е 3,95 (при 4,06 средно за България), но делът на слабите оценки (13,5%) е чувствително по-висок от средния за страната.

Здравеопазване ■■■■■

Достъпът до здравеопазване в областта е много сходен със средните за страната стойности – през 2018 г. на един общопрактикуващ лекар в Пазарджик се падат по 1667 души, а на един лекар специалист от водеща специалност – 512 души. По-нисък е обаче делът на здравноосигуреното население – едва 85%, а динамиката от последните години не сочи към значително подобрение в този показател. Броят на леглата в МБАЛ в областта – 6,7 на 1000 души, е по-висок от средния за страната.

Въпреки големия брой легла болниците в Пазарджик са вторите най-малко ползвани в страната – през 2018 г. през тях са преминали за лечение 107 души на 1000 души от населението, като по-малък е този брой единствено в Бургас. Макар че през последните години детската смъртност в

областта намалява значително до 9,1‰ през 2018 г., показателят остава значително по-висок в сравнение с останалите региони, а Пазарджик се нарежда на трето място след Плевен и Разград.

Ред и сигурност ■■■■■

След Разград Пазарджик се радва на най-бързото правосъдие в страната, като в 3-месечен срок приключват 96,1% от всички наказателни дела. Също под средния е и делът на висящите наказателни дела – 6,6%, спрямо 8,7% за България през 2018 г. Тази висока ефикасност е още по-забележителна предвид голямата натовареност на наказателните съдии в областта – те разглеждат средно по 10,8 дела месечно, което я поставя на едно от челните места в страната.

Същевременно престъпността в Пазарджик е относително ниска – през 2018 г. на 1000 души от населението са регистрирани 9,1 престъпления срещу личността и собствеността при средна стойност за страната от 12,1 на 1000 души. Разкриваемостта им (59%) също е по-висока спрямо средната за страната (49%).

Околна среда ■■■■■

През 2017 г. образуването на битови отпадъци е намаляло до 338 кг/човек годишно спрямо 750 кг десетилетие по-рано. Въпреки че общата тенденция в страната е на намаляване на отпадъците, темповете в област Пазарджик са сравнително по-високи. Проблем остават достъпът и качеството на канализацията – докато делът на населението в селища с обществена канализация (72%) е близък до средния за страната, областта изостава значително по дела на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води – 44% спрямо средно за страната 63%. В Пазарджик се генерират по-малко вредни емисии – 23 т/кв.км въглероден диоксид в сравнение със средните за страната 389 т/кв.км през 2017 г.

Култура ■■■■■

Най-популярната културна дейност в област Пазарджик е посещението на музеи, като през 2018 г. средногодишните посещения в музеите в областта са били 821 на 1000 души от населението. Сравнително малко внимание привличат и театрите, като посещенията в тях са били 246 на 1000 души – значително под средните за страната 340. Това е една от областите без кина. Посещенията на публичните библиотеки също е много ниско – 310 посещения на 1000 души на фона на 650 средно за страната.

Ключови показатели за област Пазарджик

Индикатори на икономическото развитие	2014	2015	2016	2017	2018
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	6864	7929	7493	8123	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3570	3728	4229	4592	n.a.
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7650	8006	8721	9468	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	46,6	43,3	44,0	41,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	66,6	65,3	65,3	69	67
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,6	59,7	60,2	64,6	63,8
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	10,4	8,6	7,7	6,2	4,7
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	15,3	16,8	18,8	19,1	17,8
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	39	42	43	44	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1512	1659	1419	1654	n.a.
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1762	1855	1832	1950	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	49,6	50,6	60,7	67,8	67,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	49,8	51,8	47,0	45,6	41,1
Покритие на кадастъра (%)	26,8	26,8	27,1	37,9	57,2

Индикатори на социалното развитие	2014	2015	2016	2017	2018
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	–5,3	–6,1	–5,8	–7,0	–5,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	–4,9	–4,9	–4,9	–4,1	–4,1
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,24	4,21	4,01	3,96	3,84
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,8	6,6	14,6	15,3	10,0
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	78,9	78,7	77,5	84,2	82,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	83,6	85,5	85,2	84,4	84,7
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	152,6	265,8	276,1	318,2	107,2
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	10,2	10,1	9,9	9,4	9,1
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	41,8	46,0	55,4	51,4	59,1
Дял на висящите наказателни дела (%)	9,8	6,9	5,1	5,8	6,6
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	27,4	44,3	43,8	43,9	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	35,5	32,5	35,6	22,7	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	0	0	0	61	0
Посещения в театрите на 1000 души от населението	163	154	237	267	246